

ספק שזבחי מתים אסורים בהנאה מהתורה (383)?!

ואמר רב ששת: **אלא פשיטא** שההבדל שיש בין חולין לקדשים הוא במחשבה מעבודה לעבודה, והכי קאמר רבי יוסי: ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה, והחושב בזמן השחיטה שזורק הדם למחר או שזורק שלא לשמו — פוסל את הקרבן, יש שם קולא שאין הכל הולך אלא אחר העובר והבעלים לא פוסלים, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין מעבודה לעבודה, ואין מחשבת עבודה זרה פוסלת אלא באותה עבודה, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוהט.

ומקשה רב ששת: הא דפסל רבי יוסי מעבודה לעבודה בעבודת פנים, קשיא לרבי שמעון בן לקיש. (384) והא דהכשיר רבי יוסי מעבודה לעבודה בחוץ, קשיא לרבי יוחנן!

ואמרינן: בשלמא, פנים לרבי שמעון בן לקיש לא קשיא, כי יש לומר דהא דהכשיר ריש לקיש היה זה מסברתו מקמי דשמעה [לפני ששמע] את משנתנו מרבי יוחנן רבו (385), הא לבתר דשמעה מרבי יוחנן (386) את המשנה ואז חזר בו, אלא חוץ קשיא לרבי יוחנן!

הוא [רב ששת] מוטיב לה וחוא מפרק לה: לא דבר רבי יוסי על מחשבה מעבודה לעבודה כלל, ואין קושיא לא על רבי יוחנן ולא על ריש לקיש, והחומרא שיש בפנים היא שהמחשבה פוסלת בה בשעת עשית אחת מארבע עבודות שהם שחיטה, קבלת הדם, הולכה וזריקה, ואילו המקבל דם ומוליכו לעבודה זרה אינו אוסר את הבשר.

והכי קאמר רבי יוסי: ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין בארבע עבודות, אין הכל הולך אלא אחר העובר, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין אלא בשתי עבודות שהם

שהחומרא שיש בקדשים היא שמחשבה פוסלת בהם ולא פוסלת בחולין, כי במחשבת עבודה זרה צריך שיהיה דיבור. [תוד"ה אלא]. אין ללמוד מהתופסות, שלפי האמת מחשבת עבודה זרה אוסרת בדיבור דוקא, כי הם הקשו מדוע שהגמרא לא תפרש במשנה כך. ועיין בהערה 268 מה שהבאנו בשם התבואות שור.

383. הלב אריה אומר, שמלשון רש"י משמע שקושית הגמרא היא ממה שידוע לנו ממקומות אחרים שזבחי מתים אסורים, אבל במשנה עצמה היתה אפשרות לפרש גם אם לא היה איסור זבחי מתים. ועיין שם.

384. רש"י מתקשה, מה קשה לגמרא על ריש

לקיש, הלוא בפיגול בודאי שמחשבין מעבודה לעבודה, ויש לומר שהמשנה מדברת בפיגול! ואומר רש"י, שמלשון המשנה "מחשבה פוסלת" ולא מחשבה מפגלת, משמע שבכל פסול מחשבה מחשבין מעבודה לעבודה. והתוספות מביאים גירסא של רבינו חננאל, שלפיה באמת הגמרא מתרצת את ריש לקיש שהמשנה מהמשנה מדברת בפיגול. [תוד"ה פנים].

385. התוספות מקשים: "תימה מאי תירוץ הוא זה שמתרץ שאמר ריש לקיש קודם שלמד המשנה" [תוד"ה הא] ועיין בהערה הקודמת, שרבינו חננאל לא גרס בגמרא תירוץ זה.

386. המהרש"א אומר, שלשון זה של הגמרא לא

שחיטה וזריקה שמוזכרות במקראות לגבי עבודת כוכבים⁽³⁸⁷⁾, אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים — הרי אלו

זבחי מתים. מפורש בברייתא כדברי רבי יוחנן.

ממשיכה הברייתא: שחטה ולא אמר בזמן השחיטה דבר, ואחר כך חישוב עליה ואמר שמתכוין לזרוק את דמה או להקטיר את חלבה לעבודה זרה⁽³⁸⁸⁾, ואין אנו יודעים אם

מתיישב לפי רש"י, כי משעמ ממנו שריש לקיש אמר שני דברים סותרים, והגמרא מתרצת אותם. ועיין במהרש"א שפירש את הגמרא בדרך אחרת מרש"י.

387. רש"י מפרש, ששתי העבודות שאוסרות בעבודה זרה הם, שחיטה שנאמר בה "זובח לאלוהים יחרם" [שמות כ"ב י"ט] וזריקה שנאמר בה "בל אסיך נסכיהם מדם" [תהילים ט"ז ד] אבל הקטרה לא אוסרת אף על פי שמוזכרת בתורה שנאמר בה "אשר חלב זבחימו יאכלו" [דברים ל"ב ל"ח] משום שאפילו בפנים לא נאסר הקרבן על ידי הקטרה פסולה.

שיטת רש"י, שהזרוק דם לעבודה זרה אוסר את הבשר אחרי שכבר הותר על ידי השחיטה. והתוספות חולקים ומוכיחים מהסוגיא שזריקה לעבודה זרה לא אוסרת את הבשר. ועיין בהערה 388 ובהערה 399.

והתוספות מפרשים כמו רש"י, ששתי העבודות האוסרות בעבודה זרה הם שחיטה וזריקה, אבל בזריקה לא נאסר הבשר אלא רק הדם. [תוד"ה מקום].

והמהרש"א מקשה על התוספות, הלוא ודאי שהחלב שהוקטר לעבודה זרה נאסר, ואם כן יש שלש עבודות שאוסרות!

והב"ח מפרש בתוספות, שבזריקת הדם נאסר אף הדם של הבהמה שלא נזרק, ובהקטרת חלב לא נאסר שאר החלב שלא הוקטר. [ב"ח יור"ד סימן ד' ד"ה אבל רבינו ירוחם].

והרמב"ן והרשב"א מקשים על רש"י, מה

ההבדל בין זריקה להקטרה, הלוא שתיהם מוזכרות בעבודה זרה, ומה שאומר רש"י שהקטרה לא אוסרת אפילו בפנים לא מובן, שהרי לא לומדים מעבודת פנים מהם העבודות האוסרות בעבודה זרה, שהרי קבלה והולכה לא אוסרות בעבודה זרה ופוסלות בפנים, וכיון שהקטרה מוזכרת בעבודה זרה יש לה לאסור כמו זריקה.

קושיא זו קשה גם על שיטת התוספות. ובעל המאור מפרש, שהגמרא נשאת בזה שהמשנה מחלקת בין עבודת פנים לעבודת חוץ בדין מחשבין מעבודה לעבודה, ואומרת הגמרא שאין קושיא מכאן על רבי יוחנן, כי המשנה לא אומרת שבחוץ אין מחשבין מעבודה לעבודה, אלא שבחוץ מחשבין מעבודת השחיטה רק על שתי עבודות שהם זריקה והקטרה, ובפנים מחשבין בעבודת השחיטה על ארבע עבודות, והם קבלה, הולכה, זריקה והקטרה.

והרמב"ן והרשב"א מסכימים לפירוש זה. ובהגהות הגרא"ז על הרמב"ן הקשה, שבגמרא בזבחים מבואר, שמחשבת פיגול היא רק בדבר שיש בו אכילה, או אכילת מזבח כגון זריקת הדם או הקטרת אימורים או אכילת אדם, אבל החושב בזמן השחיטה שיקבל הדם שלא בזמנו אין זה פיגול.

ועיין בצ"ח שכבר דן בקושיא זו [ד"ה ובוה יתכן].

388. רש"י מפרש, שנתכוין לזרוק לעבודה זרה, וזה לשיטתו שאם זרק את הדם לעבודה זרה

בחזקת כשרות, אף שאחר כך עבד עבודה זרה, הוכיח סופו על תחלתו לא אמרינן, כי יש לתלות שנכנס בו יצר הרע והמיר דתו אחרי השחיטה.

אלא אמר רב שיובי: השאלה היא, האם הוכיח סופו על תחלתו, ולא אמרו בה היתר משום כבודו דרבין שמעון בן גמליאל, האומר סברת הוכיח סופו במקום אחר.

ומברירין: הי [היכן הם דברין] רבין שמעון בן גמליאל?

אילימא רבין שמעון בן גמליאל דאמר לגבי גיטין הוכיח סופו של הבעל על תחילתו?

דתנן: הבריא שאמר לשני עדים: **כתבו גט לאשתי** וחתמו עליו, ולא אמר להם תנו לה את הגט, אינם נעשים לשלוחים שלו לגרש, שהרי לא צוה אותם אלא לכתוב, ועשה כן מפני שרצה לשחק בה שלא תפציר בו לתת לה גט כדי לפוטרה מיבום, אבל חולה מסוכן שאמר לעדים: כתבו גט ולא אמר תנו, נעשו שלוחים לתת את הגט ולגרש, מפני שאנו אומרים ששכח לומר תנו מתוך שהיה בהול על מיתתו, והאשה פטורה מהיבום.

נתכוין בזמן השחיטה לעבודה זרה, זה היה מעשה בקיסרי ושאלו את החכמים, ולא אמרי בה לא איסור ולא היתר.

אמר רב חסדא: השאלה שנשאלה בקיסרי תלויה במחלוקת דרבנן ורבי אליעזר, האם סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים⁽³⁸⁹⁾, שהרי התגלה ששוחט הבהמה הוא עובד כוכבים, ולא ידענו אם התכוין בשחיטה זו לעבודת כוכבים. ולכן לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן, ולא אמרו היתר משום כבודו דרבי אליעזר.

ודחינן לרב חסדא: **ממאי?** [מה יש להשוות?] **דלמא עד כאן לא קאמרי רבנן התם בעובד כוכבים אלא דלא שמענא דחשיב על בהמה זו לעבודת כוכבים, ומן הסתם לא שחטה לעבודת כוכבים, אבל הכא דשמענא דחשיב שוחט בהמה זו שרוצה לזרוק דמה לעבודה זרה, אף שלא שמענו זאת בזמן השחיטה, יש לומר הוכיח סופו על תחלתו ששחט לעבודה זרה.**

אי נמי, [או שיש לומר] **ההיפך: עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם שהבהמה אסורה אלא גבי עובד כוכבים, דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, אבל ישראל שהוא בחזקת כשרות וכששחט היה עדיין**

דוקא מפני שזרק את הדם לעבודה זרה, אבל אם רק חשב לזרוק אין ספק שלא נאסר הבשר, והבית יוסף חולק עליו. [ב"י יור"ד סימן ד' ד"ה וכתב].

389. הגמרא למעלה מביאה שני דרכים בהסבר המחלוקת במשנתנו. לפי לישנא קמא נחלקו במשנה, האם אומרים סתם מחשבת עכו"ם

אסר את הבשר על ידי הזריקה, וכבר אין חשוב לנו לדעת אם שחט לשם עבודה זרה או לא.

והתוספות מביאים תוספתא האומרת שהמעשה בקיסרי היה שזרק את הדם לעבודה זרה, ומוכח ממנה שהזריקה עצמה לא אוסרת את הבשר, אלא שאנו מסופקים שמה התכוין גם בזמן השחיטה לעבודה זרה. [תוד"ה מקום].
לדעת רבינו ירוחם, הספק שהיה בקיסרי הוא

וכן בעיננו יש לפסול את השחיטה מטעם זה⁽³⁹¹⁾.

ודחינן: **ודלמא שאני התם דקאמר כתבו**, וכשאמר כן, כבר יש מקום להסתפק אם מתכוין שיתנו, וכאשר איבד עצמו לדעת הוכח שזו היתה כוונתו, אבל בעיננו שהשוהט שחט כשהוא בחזקת כשרות ובשעת מעשה לא התעורר ספק שמא הוא מתכוין לעבודה זרה, לא אומרים הוכיח סופו על תחילתו.

אלא אמר רבינא: לא התירו משום כבודו דרבן שמעון בן גמליאל דהכא.

דתניא: הכותב שטר ונותן את נכסיו לאחרים שאינם יורשיו, והיו בהן עבדים, ואמר חלה [מקבל המתנה]: אי אפשרי בהן, לא התבטלה המתנה, ואם היה רבו שני — מקבל המתנה — כהן, הרי אלו אוכלין בתרומה כדין עבדי כהן. ואף שעל ידי אמירת אי אפשרי הוא מפקיר אותם⁽³⁹²⁾ ויצאו

ומעשה כבריא שאמר: כתבו גט לאשתי, ועלה לגג ונפל ומת, וקודם מיתתו נתנו העדים גט לאשתו אף על פי שלא אמר תנו.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו ומדעתו נפל, הרי זה גט, ואם הרוח דחתו — אינו גט. [גיטין ס"ו ע"א].

והוינן בה: וכי המשנה מביאה מעשה לסתור את מה שאמרה שבריא שאמר: כתבו, לא צוה לגרש!

ומשינן: חסורי מחסרא והכי קתני: אם הוכיח סופו של הבריא על תחלתו שהיה כהול על מיתתו, הרי זה גט. ומעשה נמי כבריא שאמר: כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל, הרי זה גט, ואם הרוח דחתו — אינו גט⁽³⁹⁰⁾.

וחזינן: שהתיר רבן שמעון בן גמליאל את האשה על סמך ההוכחה מסופו של הבעל,

בן גמליאל, ויש להבין, מדוע רבנן דקיסרי לא אמרו בה איסור?

ואומרים הראשונים, שרבנן דקיסרי הסתפקו שמא יש לחלק ולומר שיש להעמיד ישראל על חזקתו שלא חטא עד שראינו, ואף על פי שגם במקרה של רבן שמעון בן גמליאל חטא המאבד עצמו לדעת ואנו אומרים שהיה בדעתו לחטוא כשצוה על הגט, מכל מקום ישראל בדלים יותר מעבודה זרה, ויש להעמיד אותם בחזקת כשרות על עבודה זרה יותר. [רמב"ן רשב"א ר"ן].

³⁹². במסכת כריתות אמר ריש לקיש שלשון "אי אפשרי" הוא לשון הפקר. [כריתות כ"ד ע"א]. הגמרא שם מסבירה, שלפי ריש לקיש המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור

לעבודת כוכבים. ולפי לישנא בתרא לא נחלקו בזה, אלא נחלקו אם הוא אוסר אפילו אם מחשבתו לעבודת כוכבים.

רב חסדא מפרש את המשנה כלישנא קמא, או שאין כוונת רב חסדא לרבנן שבמשנתנו אלא לרבנן שבמשנה לעיל [י"ג ע"א] שאומרים ששחיטת נכרי נבלה ואינה זבחי מתים. [חידושי הר"ן וראש יוסף].

ועיין תוד"ה עד כאן.

³⁹⁰. במקרה שיש ספק אם מעצמו נפל או דחתו הרוח, עיין ברמב"ם פ"ב מגירושין הי"ג ובהשגות הראב"ד.

³⁹¹. בדין זה, לא מצאנו חולק על רבן שמעון

כי פליגי באופן שזיכה לו את השטר על ידי אחר בפניו⁽³⁹³⁾, ובזמן הזכוי שתק ולא מחה על קבלת העבדים ולבסוף צווח כשהגיע השטר לידו⁽³⁹⁴⁾.

תנא קמא סבר: מדשתיק בשעת הזכיה קננהו לעבדים, שהרי מן הסתם הוא רוצה בהם, והאי דקא צווח בשעה שמקבל את השטר לידו, אין זה אלא משום דמיהדר קא הדר ביה, ולא אומרים שעתה הוכח שגם בשעת הזכיה לא רצה את העבדים.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: מאחר שמתחילה לא היתה הוכחה חזקה שרוצה לקבל את העבדים, ועכשו הוא צווח שאינו רוצה בהם, הוכיח סופו על תחילתו שלא רצה את העבדים גם אז, והא דלא צווח מעיקרא יש לנו לתרץ בדוחק שמקבל המתנה סבר: כי לא אתי לידיה, אמאי אצווח? [כשהשטר לא בא עדיין לידו, בשביל מה לו לצווח⁽³⁹⁵⁾?] ואף על פי שזכה במתנה לפני שהגיע השטר לידו⁽³⁹⁶⁾.

לחרות, ומעתה אין הוא יכול לחזור ולשעבדם, עדיין הם עבדיו לענין היתר אכילת תרומה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: כיון שאמר הלה: אי אפשרי בהן בטלה המתנה מעיקרא וכבר זכו בהן יורשין של נותן המתנה.

והוינן בה: לתנא קמא, האם מקבל מתנה קונה אותה אפילו עומד וצווח שאינו רוצה בה, והלא אין אדם קונה דבר בעל כרחו!

אמר רבה ואיתימא רבי יוחנן: בצווח מעיקרא כשמקבל את השטר ואומר איני חפץ בעבדים, דכולי עלמא לא פליגי דלא קנה בעל כרחו.

בשותק כשקבל את השטר ובסוף צווח, דכולי עלמא לא פליגי דקנה, כי בתחילה כששתק הוכיח שרוצה את העבדים, ועתה חוזר בו.

לדעת הרמב"ם, יתכן שאם הזכוי היה בפניו, נחשב הדבר כמו שמקבל בעצמו, ולכולי עלמא אין מועילה מחאתו אחר כך.

394. האם המחלוקת היא במתנת בריא או במתנת שכיב מרע או שאין הבדל ביניהם בדין הזה?

עיין בשו"ע חו"מ סימן רמ"ה ס' י"א ובנושאי כליו ובקצות ונתיבות שם.

395. הרמב"ם כתב, שגנאי הדבר לצווח לפני שהגיעה המתנה לידו. [ב"ב קל"ח ע"א ד"ה הוכיח סופו].

396. נחלקו הראשונים, מהי ההלכה במחלוקת זו. הרשב"ם פסק כרבנן, וכתב דהא דקיימא לן

מרבו, ומעוכב גט שחרור אוכל בתרומה. כי ההפקר מפקיע את הבעלות הממונית של האדון בעבד, אבל מבחינת דיני האיסור נשאר העבד בדינו עד שיקבל גט שחרור מרבו. [שם כ"ד ע"ב].

הרמב"ם פסק כריש לקיש. [פ"ד מהלכות זכיה ה"א].

393. רש"י כתב, שהזכוי היה בפניו ושתק, ובזה נחלקו.

ומשמע, שאם הזכוי היה שלא בפניו, וכשמע שתק וצווח כשהגיע שטר לידו, לכולי עלמא מועילה מחאתו.

והרמב"ם כתב: "זיכה לו על ידי אחר, וכשמע המקבל שתק, ואחר כך צווח ואמר איני מקבלה, הרי זה ספק". [פ"ד מזכיה ה"ג].

וחזינן: שאף שבשעה שזכה במתנה היו העבדים בחזקתו ולא היתה לנו אז סיבה לפקפק בבעלותו עליהם, עכשו שהוא צווח הוכיח סופו על תחילתו שלא רצה בהם מעולם לפי רבן שמעון בן גמליאל⁽³⁹⁷⁾. וגם בעניננו לא אמרו איסור ולא היתר משום מחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן⁽³⁹⁸⁾.

הגמרא חוזרת למחלוקת שבמשנתנו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי שאין מחשבת הבעלים אוסרת, ואפילו אם ידוע לנו שהבעלים התכוין לעבודה זרה, לא נאסר הבשר.

ומייתנין עובדא: הנהו טייעי דאתו לציקוניא [ישמעאלים באו לציקוניא], יהיב דיכרי לטבחי ישראל, [נתנו אילים לטבחים ישראלים] לשוחטם, כי דרך הישמעאלים לשחוט את הבהמות, אמרו להו הישמעאלים לטבחים: **דמא ותרבא לדידן** [הדם והחלב יהיה שלנו] לצורך העבודה זרה, **משכא ובישרא לדידכו** [העור והבשר יהיה שלכם].

שלחה רב טובי בר רב מתנה לקמיה דרב יוסף: כי האי גוונא מאי? האם הבשר מותר?

שלח ליה: הכי אמר רב יהודה אמר שמואל:

חשב שהזריקה תהיה לשם עבודה זרה, וזה אוסר את הבהמה לפי ההלכה.

ומסיק הפלתי, שהדין תלוי בשאלה שהבאנו בהערה 368, האם פיגול אוסר על ידי דיבור דוקא או גם במחשבה. [פלתי שם ס"ק א].

398. הרמב"ם פסק, שהבהמה אסורה בהנאה מספק שמא אומרים הוכיח סופו על תחילתו. [פ"ב מהלכות שחיטה הט"ז].

ורבינו ירוחם פסק, שהבהמה אסורה באכילה ומותרת בהנאה.

והמהרש"ל אומר, שמחלוקת הרמב"ם ורבינו ירוחם תלויה במחלוקת בהלכה לענין מתנה שהבאנו בהערה 396, לדעת הרמב"ם שפסק שם שיש בזה ספק גם כאן יש ספק, ולדעת הפוסקים שם כרבנן, יש לפסוק גם כאן כרבנן ולהתיר.

ומסביר המהרש"ל, שרבינו ירוחם סבר שמעיקר הדין הבשר מותר אף באכילה, אלא שהחמירו באיסור עבודה זרה לחוש לדעת רבן שמעון בן גמליאל. [יש"ש והובאו דבריו בט"ז סימן ד' ס"ק ב]. ועיין בפלתי וברע"א על השו"ע דרך אחרת בהסבר דברי רבינו ירוחם.

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל במשנתנו, אין זה אלא במשנה ולא בברייתא. [ב"ב קל"ח ע"א ד"ה יורשין].

והרמב"ם פסק, שהדבר מוטל בספק, לפיכך אם קדם אחר וזכה בה לעצמו — אין מוציאין אותה מידו, ואם חזרו הבעלים הראשונים ותפשוה מיד זה שקדם וזכה בה — אין מוציאין אותה מידם. [פ"ד מהלכות זכיה ה"ג].

וכתב המגיד משנה, שהרמב"ם למד מסוגיתנו לפסוק כך, שהרי אנו מדמים את המעשה שהיה בקיסרי למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן, ואם הם לא הכריעו מי יכריע.

397. הש"ך אומר, שבעניננו שאנו אוסרים את הבשר משום שהוכיח סופו על תחילתו, אם בזמן השחיטה אמר במפורש ששוחט משום צווי השם, אין כל חשש. [יור"ד סימן ד' ס"ק א].

והט"ז אומר, שגם במקרה זה יש להסתפק שמא חשב לעבודה זרה, ולפי טעותו, כך צוה השם להקריב לעבודה זרה קרבנות. [שם ס"ק ב].

ולדעת הפלתי, גם אם שחט לשם השם, יתכן שחשב שהשחיטה היא לשם השם ובאותו זמן

הלכה כרבי יוסי, ומותר לאכול את הבשר (399).

עכו"ם שהעכו"ם יאכל רק מחצר כבד שלה (400)?

אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי שאלה זו: לרבי אליעזר, אי יהיב ליה עובד כוכבים זוזא לטבח ישראל תמורת בשר מבהמה אחת, מאי? האם אותו עובד כוכבים אוסר את הבהמה כיון שיש לו חלק בה, כשם שרבי אליעזר אוסר בהמה של

אמר ליה: העובד כוכבים קנה חלק מהבהמה במעות שנתן, שכן מעות קונות מטלטלים לעובד כוכבים (401), אבל הבעלות לא אוסרת, אלא רק כאשר השוחט מוכרח לתת לבעלים את חלקו. אז הוא שוחט בשביל הבעלים (402) ונעשה

399. עיין בהערה 387 שהבאנו מחלוקת בין רש"י לתוספות, האם זריקת דם לעבודה זרה אוסרת את הבשר, כאשר אין לומר הוכיח סופו על תחילתו וידוע לנו שהשחיטה לא נעשתה לשם עבודה זרה.

והתוספות מוכיחים מכאן, שזריקת הדם לא אוסרת, שהרי אף שאנו פוסקים שהשחיטה לא אוסרת משום מחשבת הישמעאלים, מכל מקום אם זריקה אוסרת, יאסר הבשר משום זריקתם! [תוד"ה מקום].

והרמב"ן מתרץ את רש"י, שמכיון שהבשר ניתן לישראל – אין הישמעאלים יכולים לאוסרו עליו כי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואף שיש דעה בגמרא לקמן שאדם אוסר דבר שאינו שלו על ידי מעשה, זריקת הדם אינה מעשה בבשר כדי שתאסור אותו.

400. לפי מה שנפסק לעיל דלא כרבי אליעזר, אין שאלה זו נוגעת להלכה.

אמנם השאלה נוגעת להלכה אם הבהמה ילדה בכור, שהרי שותפות עכו"ם פוטרת מהבכורה.

ועיין בשו"ת צמח צדק הראשון סימן ס"ב שהביא גמרא זו להלכה בענין זה.

401. כשגוי קונה מטלטלין מישראל או כשישראל קונה ממנו, נחלקו אמוראים מהו הקנין המועיל. לדעת אמימר משיכה קונה, ולדעת רב אשי כסף קונה ולא משיכה. [ע"ז ע"א ע"א].

רש"י בסוגינתנו אומר, שההלכה כרב אשי. רבינו תם פוסק כדברי האומר במסכת בכורות שלומדים מהפסוק "או קנה מיד עמיתך" שקנינו של עכו"ם שונה מישראל. [בכורות י"ג ע"א]. וכיון שההלכה היא כרבי יוחנן הסובר שמן התורה מעות קונות בישראל, הרי שקנינו של עכו"ם הוא במשיכה. [ע"ז ע"א ע"א תוד"ה רב אשי] וכן פסק הרא"ש. [בכורות פ"ב סימן א']. והרמב"ם פסק, ששני הקנינים מועילים [פ"א מהלכות זכיה הי"ד].

ועיין בש"ך יור"ד סימן ש"כ ס"ק ח'.

402. פירשו את הגמרא לפי הבנת התפארת יעקב בפירוש רש"י.

התפארת יעקב אומר, שלפי רש"י אם ישראל שוחט בהמה של עכו"ם שלא מרצון העכו"ם, אין העכו"ם אוסר אותה כשחושב לעבודה זרה אפילו לפי רבי אליעזר. [תפארת יעקב בד"ה לכן נראה לי בכונת רש"י].

ועיין חתם סופר שלא הבין כך בכונת רש"י. והתוספות מפרשים, שהעכו"ם שאינו אלים לא קונה אפילו לפי הדעה שמעות קונות והיה מעשה קנין מועיל, כי אין הוא גומר בדעתו לקנות מפני שאינו סומך על הקנין. ואם הוא אלים וסומך על הקנין הוא קונה לפי הדעה שמעות קונות ואוסר מדאורייתא, ולפי הדעה שהמעות אינם קונות, החמירו רבנן שיהיה אוסר על אף שכל קנינו הוא רק באלימות. [תוד"ה רישך].

המחוברת, כגון ששחט לשם הרים או לשם גבעות, לשם ימים, לשם נהרות, לשם מדברות — שחיטתו פסולה, והבשר אסור באכילה, אף שאין בו משום איסור תקרובת עבודה זרה ואינו אסור בהנאה מהטעם שיתבאר בגמרא.

היו שנים אוחזין בסכין אחד (405) ושוחטין, נ-א אחד שחט לשם אחד מכל אלו, ואחר שחט שחיטה רגילה שהיא לשם דבר כשר, (406)

שליח (403) על השחיטה ומחשבת הבעלים על השחיטה מועילה, ולכן חזינן, אי איניש אלמא הוא דלא מצי מדחי ליה [אם הגוי הוא אלים ואי אפשר לדחות אותו ולא לתת לו מהבשר], הבשר אסור, ואי לא אדם אלים הוא ואפשר לדחותו ולומר לו קח את כספך ולא אתן לך מהבשר, לא נאסר הבשר, כי אין הוא שלוחו, שהרי אילו היה רוצה אמר ליה: רישך זרה. [הרי ראשך וההר הכה אותם זה בזה].

מתניתין:

השוחט שהקריב בהמה לעבודה זרה (404)

את ההרים, אבל העושה סגולה חושב שעל ידי כך מכריח את ההר לרפואה שלו. [שמלה חדשה סימן ד' סימן יב].
ועיין בהערה 408.

405. רש"י מפרש, שאחד אחז בראשו ואחד אחז בקתו.

והרשב"א כתב בתורת הבית, שכל שכן שאם שחטו שנים בשתי סכינים שהשחיטה פסולה, ואפילו אם שחט כל אחד מהם שני סימנים, והשחיטה היתה כשרה לולא שחיטת הפסול — השחיטה פסולה. [תורת הבית הקצר בית א' שער א' דף ו' א, והובא בב"י יור"ד סימן ב' ד"ה התחיל].

406. רש"י מפרש: "לשם דבר כשר" — שחיטה סתם.

נראה מלשונו, שאין חשוב כלל, אם חשב השוחט לשם דבר כשר או לא חשוב כלל, העיקר הוא, שאחד מהשוחטים שחט שחיטה כשרה, ואחד מהם שחט שחיטה פסולה.

והרשב"ם כתב: "שנים אוחזין בסכין ושוחטים, אחד נתכוון לשם דבר שהשוחט לו — שחיטתו אסורה, והשני לא היתה לו כוונה כלל, ואפילו נתכוון לשם דבר המותר להתכוון

והרמב"ן מפרש, שרב אשי לשיטתו שסובר שמעות קונות בעכו"ם, ויכול העכו"ם לאסור אף כשאינו אלים, אלא שבאופן זה אין לחשוש שהגוי חושב לעבודה זרה אפילו לפי רבי אליעזר, מפני שכיון שאינו סומך על קנינו — אינו מחשב לעבודה זרה.

403. לשון שליחות שנקט רש"י הוא לאו דוקא, ואין כוונתו לדין שליחות שלומדים מהפרשת תרומה, שהרי ידוע שאין שליחות לעכו"ם. [לב אריה].

404. רש"י מפרש, שמדובר במקריב לעבודה זרה ממש, ובכל זאת אין הבשר נאסר משום זבחי מתים.

והרמב"ם מפרש את המשנה בלא מתכוין לעבוד את ההרים עבודת אלילים, אלא התכוין לעשות סגולה לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים הגוים [פ"ב משחיטה הי"ד].

וכתב הרשב"א שלדעת הרמב"ם אם מתכוין לעבוד ההרים הם נאסרים בהנאה מדאורייתא כדין תקרובת עבודה זרה. [תורת הבית בית א' שער א' דף ו' ע"ב].

התבואות שור מסביר את ההבדל בין עבודה להרים לבין עשית סגולה בכך, שהעובד מכבד